

המוסף לשבת מלווה מלכה חיים באר, חננאל מאק ויהלה לחמיש

מלווה מלכה

1. כאשר יוצאת שבת חייבים ישראל שלמטה להתעכב שהרי יום גדול עליון הוא... לפיכך חייבים להתעכב, שאין דוחקים באורח הקדוש.
2. נהגו העולם שלא לעשות כל מלאכה בכל ליל מוצאי שבת.
3. הנפש היתרה אינה הולכת לגמרי עד אחר סעודת מוצאי שבת... אסור להתעסק במלאכה ואפילו בדברי תורה עד אחר סעודת מוצאי שבת
4. יש שהקפידו שלא לפשוט בגדי שבת עד לאחר סעודת מלווה מלכה.
5. במוצאי שבת קודם חצות ללילה אסור לבכות ולהתאבל על החורבן.

.6

במוצאי שבת צריך כל אדם להתעורר ביראת ה' ולידע שאז נפתחים ז' מדורי גיהנום לה חזיר נשמות הרשעים כל אחד למקומו...

.7

על ידי לימוד התורה במוצאי שבת יזכה לקנות שלמות מקדושת השבת על כל השבוע...

.8

ואומרים "ויהי נועם" בנעימה ובאריכות...

.9

אין לברך על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובכלים נאים.

10 . הבדלה בנוסח ספרד:

ראשון לציון הנה הנם, ולירושלים מבשר אתו. אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי, כי אשב בחושך ה' אור לי. ליהודים היתה אורה ושמחה, וששון ויקר. ויהי דוד לכל דרכיו משפיל וה' עמו. ונח מצא חן בעיני ה' כן נמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. קומי אורי כי בא אורה, וכבוד ה' עליך זרח. כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים, ועליו יזרח ה' וכבודו עליך יראה.

כוס ישועות אשא, ובשם ה' אקרא.

אנא ה' הושיעה נא (שתי פעמים) אנא ה' הצליחה נא (שתי פעמים)

הצליחנו, הצלח דרכינו, הצלח למודינו, ושלח ברכה רוחה והצלחה בכל מעשה ידינו, כדכתיב ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלהי ישעו. ליהודים היתה אורה ושמחה, וששון ויקר. וכתיב ויהי דוד לכל דרכיו משפיל, וה' עמו. כן יהיה עמנו תמיד.

סברי מרנן.

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא פרי הגפן

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא עצי (עשבי) (מיני) בשמים

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא מאורי האש

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, המבדיל בין קדש לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך אתה ה', המבדיל בין קדש לחול

הבדלה נוסח אשכנז

הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד. כי עזי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה. ושאתבתם מים בששון ממעיני הישועה. לה' הישועה על עמך ברכתך סלה. ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה. ה' צבאות אשרי אדם בטח בך. ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו. ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. כן תהיה לנו: בוס ישועות אשא. ובשם ה' אקרא.

סברי מרנו ורבנו ורבנותי

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם. בורא פרי הגפן

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם. בורא מיני בשמים

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם. בורא מאורי האש

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם. המבדיל בין קדש לחול. בין אור לחשך. בין ישראל לעמים. בין יום השביעי לששת ימי המעשה: ברוך אתה ה'. המבדיל בין קדש לחול.

.11

ומנהג נכון הוא שכשם שמדליקין נרות בכניסתו כך יש לעשות ביציאתו.

.12

... ונהגו לברך על עצי הדס... שהוא מקום הנשמה אשר פרוחה ממנו ובכן תתישב נפשו ותנוח מעצבה על מה שאבדה....

.13

... הדס יש בו כח מצד הסגולה ההווה בו להוסיף ברכה...

.14

זוה שמשוררים בכל גבול ישראל מאלהו הנביא לפי שהוא המבשר שיבוא לנו במהרה לפני המשיח... ויבוא לנו המבשר במוצאי שבת

.15

יש נוהגין לומר בכל מוצאי שבת כל הפסוקים שמוזכר בהם אליהו

.16

אליהו הנביא, אליהו התשבי, אליהו הגלעדי - במהרה יבוא אליו עם משיח בן דוד...

17. אָמַר ה' לַיַּעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב

בְּחַר ה' בְּיַעֲקֹב גָּאֵל ה' אֶת יַעֲקֹב דָּרָה כּוֹכַב מֵיַעֲקֹב הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב וַיִּרְדָּ
מֵיַעֲקֹב זָכַר אֱלֹה [זאת] לַיַּעֲקֹב חֲדוֹת יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב טוֹבוֹ אוֹהֶלְיָהּ יַעֲקֹב יוֹרוֹ
מִשְׁפָּטֶיהָ לַיַּעֲקֹב כִּי לֹא נֶחֱשׁ בְּיַעֲקֹב לֹא הִבִּיט אָוֹן בְּיַעֲקֹב מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב נִשְׁבַּע
ה' לַיַּעֲקֹב סָלַח נָא לַעֲוֹן יַעֲקֹב עֲתָה הֲשִׁב שָׁבוֹת יַעֲקֹב פָּדָה ה' אֶת יַעֲקֹב צוּה יְשׁוּעוֹת
יַעֲקֹב קוֹל קוֹל יַעֲקֹב רְנִי וְשִׁמְחִי לַיַּעֲקֹב שָׁב ה' אֶת שָׁבוֹת יַעֲקֹב תִּתֵּן אֲמַת לַיַּעֲקֹב

18. רבוון העולמים אב הרחמים והסליחות, בסמימן טוב ובמזל טוב החל עלינו את ששת ימי המעשה הבאים לקראתנו לשלום, חשוכים מכל חטא ופשע ומנקים מכל עון ואשמה ורשע, ומדבקים בתלמוד תורה ובמעשים טובים. וחנונו דעה בינה והשכל מאתה, ותשמיענו בהם ששון ושמחה, ולא תעלה קנאתנו על לב אדם ולא קנאת אדם תעלה על לבנו...

שים ברכה ורוחה והצלחה בכל מעשה דינו. וכל היועץ עלינו ועל עמך בית ישראל עצה טובה ומחשבה טובה, אמצו וברכו, גדלו וקימו, קיים עצתו. בדבר שנאמר, ותו לה כלבבך וכל עצתך ימלא; ונאמר, ותגזר אומר ויקם לה, ועל דרכיה נגה אור. וכל היועץ עלינו ועל כל עמך בית ישראל עצה שאינה טובה ומחשבה שאינה טובה, תופר עצתו. בדבר שנאמר, יהוה הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים; ונאמר, עזו עצה ותפר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל. ופתח לנו ה' אלהינו אב הרחמים, אדון הסליחות, בזה השבוע ובכל שבוע שערי אורה, שערי ארץ ימים ושנים, שערי אריכת אפים, שערי ברכה, שערי בינה, שערי גילה, שערי גדולה, שערי גאולה, שערי גבורה... וקיים לנו ה' אלהינו מקרא שפתינו, מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה אומר לציון מלה אלהיה. ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתו. אמן סלה.

גאט פון אברהם און פון יצחק און פון יעקב בעהיט דיין ליב פאלק ישראל פון אלעם בייזען אין דייןעם לויב, אז דער ליבער שבת קדש אוואק, אז די וואך זאל אונז צוא קומען צו אמונה שלמה, צו אמונת חכמים, צו אהבת חברים, צו דבקות הבורא ברוך הוא, מאמין צו זיין בשלש עשרה עקרים שלה, ובגאולה קרובה במהרה בימינו, ובתחית המתים, ובנבואת משה רבנו עליו השלום. רבונו של עולם דו ביזט דאך הנותן ליעף כח, גיב דייןע ליבע אידישע קינדערליך אויך כח דיר צו לויבען און נאר דיר צו דינען, אז די וואך זאל אונז קומען צו געזונד און צו מזל און צו ברכה והצלחה און צו חסד און צו בני חיי אריכי ומזוני לנו ולכל ישראל ונאמר אמן:

19. השבת אבן השתיה של כל היהדות / ח.נ. ביאליק (דברים בהנחת אבן הפינה לאוהל שם, תל אביב, אייר תרפ"ח)

אנו באים לא"י לחדש את חיינו: אנו רוצים ליצור לנו כאן חיים עצמיים, שיש להם קלסתר פנים משלהם ואופי מיוחד, ומיסדי "ענג שבת" חשבו, כי לשם יצירת צורות חיים מקוריות ואמתיות בעלות פרצוף ופנים לאומיים, הכרח להם לקחת את החומר ליצירותיהם מאבני

היסוד של צורות החיים הקדמוניות. ואם צריכים לחצוב "מן השתין" הרי יש לקחת את "אבן השתיה", את היסוד היותר חזק, ולא מצאו צורה יותר עליונה ויותר עמוקה להתחיל לטוות ממנה את צורות החיים המקוריות מיצירת השבת, שהיא כידוע קדמה למתן תורה ועוד. במצרים שמרו בני ישראל את השבת. ואמנם השבת היא אבן השתיה של כל היהדות ולא לחנם היא נקראת "אות ברית" בין אלהים ובין בני ישראל. בשבת מקופלים כמה רעיונות לאומיים וסוציאליים ואם ב'עשרת הדברות' מקופלת כל התורה הרי בשבת אולי גלומות ומקופלות כל עשרת הדברות. מטרה אמתית - היא זו הנתונה במרכז וכל ההיקף יונק ממנה במדה שוה. מה עשו בני ישראל? הם לקחו את השבת וקבעו אותה במרכז. לעם ישראל יש שליטה על הזמן. היהודים קובעים את זמן חגיגה ומגבוה מסכימים להם - "השבת מסור בידכם ואין אתם מסורים לשבת".

20. מתוך 'זמר מן הבית' / אצ'ג (רחובות הנהר, הוצאת שוקן, 1951)

אָמַר אֲדַנִּי לְיַעֲקֹב אֶל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב -- זָמַר לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת מִיּוֹסֵד ע"פ א"ב. בביתנו היתה אמא מכנסת ילדיה במוצאי שבת ומזמרת בלויית קולותינו את הזמר הנ"ל בנסח משלה - בזה הסדר: 'אָמַר אֲדוֹשִׁים לְיַעֲקֹב - יָא טָאטע יא. אֶל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב - נִיין פֶּאָטער נִיין...

במלים היהודיות היה משום אישור ומתן תוקף למה שמבוטא בעברית בשם ה' שהוא אבינו המלים 'טאטע ו'פֶּאָטער' פירושו בעברית אחד הוא: אָב: אולם בזמר הנ"ל מבוטא ב'טאטע' - הקרוב, האינטימי ביותר: כפי מדת הרחמים, וב'פֶּאָטער' יש משום בכי האדנות, השליט - כפי מדת הדין.

אוּלַי בְּקֶרֶן הָאֶפֶל מְפֹל לַיַּל וְנִקְבָּה
בְּלֵי רֶגֶשׁ-יִשׁוּת-שְׁמִי-לַיַּל, הִיֶּק-תִּבֶּל-וְרִגְבָּה
כִּי זֶה פְּרֵאֲגוּי־הוּי־חִיר וְאֶפְסָה כָּל תִּקְוָה
שְׁתִּבֵּל לֹא תִתְּנֵנוּ קֶרֶן לְפַעוּרָה וְכִמוּשָׁה -
אוּלַי בְּקֶרֶן הָאֶפֶל, כְּעֵצֵי סֵתוֹ בַּחֲרָשָׁה
הָיוּ צְפוּפִים הַיְהוּדִים, בָּם אֲמִי הִקְדוּשָׁה.

וְתִירָא בְּאֶפֶל-הָעֵב לְפִתְאוּם לֵהֵב סָנָה
וְתִזְכֹּר אֶת הַזָּמֵר שְׁלָה וְתִלְמַלְם זָמֵר זֶה

בְּכַמִּירַת רַחֲמִים וְכִסּוּף וְרַעְדָּה
וּכְאִיבָה-שְׁבִנְפֶּשׁ שְׁאִין עוֹד מְלַבְּדָה
וְהַחֲלוּ פִּיּוֹת הַיְהוּדִים הַחֲשֻׁכִים
לְזַמֵּר עִם אֲמֵי כְּצֻרֵי הַלַּיִלִים
בְּכָאֵב אִין בְּלַתּוֹ בְּכָאֵבֵי רְנָנִים
בְּמִסָּע הַלַּיִלִי לְכַבְּשׁוֹ גְּרָמָנִים:
- אָמַר אֲדֹנָי לְיַעֲקֹב, יֵא טֹאטַע יֵא!
אַל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב, נִיין פֹּאטַעֵר נִיין!